

TER BESLUITVORMING

Aan: SOCW

**Onderwijspersoneel en
Primair Onderwijs**

Datum
23 december 2024

Referentie
49883863

Bijlagen

nota

Beantwoording schriftelijke Kamervragen van de leden Beckerman en Dijk (SP) over de artikelen 'Er zijn genoeg leraren, maar ze staan niet voor de klas'

Intern OCW afgestemd
OPO

**Interdepartementaal
afgestemd**
VWS

Aanleiding

Kamerleden Beckerman en Dijk hebben namens de SP Kamervragen gesteld over de stille reserve in het onderwijs en de zorg naar aanleiding van de artikelen 'Er zijn genoeg leraren, maar ze staan niet voor de klas' in Trouw en de onderzoeken 'The hidden reserve of nurses and teachers in the Netherlands' en 'Increasing the working hours of nurses and teachers: Evidence from a discrete choice experiment' van de Universiteit Maastricht.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de beantwoording van deze vragen en deze ook te beantwoorden i.p.v. de minister van Onderwijs aan wie de Kamervragen in eerste instantie waren gesteld. De vragen hebben namelijk betrekking op uw dossiers en niet die van de minister.
- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met het beantwoorden van de vragen mede namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is reeds akkoord gegaan met de beantwoording.

Kernpunten

- Kamerleden Beckerman en Dijk willen weten wat u voor beleidsmaatregelen treft voor het activeren van de stille reserve in het onderwijs. Hetzelfde willen zij graag weten van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de stille reserve in de zorg.
- Dit vragen zij n.a.v. de publicatie van het nieuwsartikel van Trouw, het hierin genoemde onderzoek van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) en de onderzoeken van Universiteit Maastricht gaan over de omvang van de stille reserve in het onderwijs en de zorg (zie bijlagen onder deze nota).
- Op een eerder artikel van het ROA naar de stille reserve in het onderwijs gepubliceerd in het ESB, heeft u in april 2024 al schriftelijk antwoord gegeven. Dit was n.a.v. schriftelijke vragen van lid de Kort (VVD).¹
- Het ROA heeft nu onderzocht dat er een stille reserve is van 62.000 voor het onderwijs en 28.000 in de zorg (voormalig verpleegkundigen). Zij

¹ [Antwoord op vragen van het lid De Kort over de stille reserve in het onderwijs | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

benadrukken dat, gezien het tekort in zowel de zorg- als onderwijssector kleiner is dan het aantal stille reserve, hen her-activeren een bijdrage kan leveren aan het terugdringen van de tekorten.

Datum
23 december 2024

- Zowel de minister van VWS als u voeren geen apart beleid op het activeren van de stille reserve in de zorg en het onderwijs, maar voeren een breder arbeidsmarktbeleid waarin de aantrekkelijkheid van het beroep de hoogste prioriteit heeft. Dit kan ook de stille reserve in de zorg- en onderwijssector aanmoedigen om hun oude beroep weer op te pakken.
- U stuurde in december 2024 nog een brief naar de Kamer met de genomen maatregelen en resultaten van de lerarenstrategie.²

² [Kamerbrief over lerarenstrategie december 2024 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Bijlage(n)

Datum
23 december 2024

Samenvatting van krantenartikel in Trouw

Er zijn genoeg leraren, maar ze staan niet voor de klas (3 december 2024)

- Het artikel stelt dat de grote tekorten in de zorg en het onderwijs snel op te lossen zijn. Tienduizenden mensen hebben een diploma voor in het onderwijs of zorg, maar doen daar niets mee.
- De 'stille reserve' is aanzienlijk groter dan de arbeidsmarkttekorten in het onderwijs en de zorg. Hen her-activeren kan flink bijdragen aan het terugdringen van de tekorten in deze sectoren.
- Op basis van CBS-cijfers berekende het ROA dat er een reserve is van 62.000 mensen in het onderwijs en 28.000 mensen in de zorg.
- Het onderzoek beperkt zich tot mensen die na het jaar 2000 hun diploma's in het onderwijs en de zorg hebben behaald. De onderzoekers schatten dat het werkelijke aantal stille reserve nog hoger ligt.
- Een onderzoeker stelt dat her-activeren "bovendien efficiënter is dan het aantrekken van nieuwe studenten, wat door de politiek vaak als oplossing wordt gepresenteerd. Deze mensen hebben hun diploma immers al."
- Stille reserve her-activeren is echter lastig, omdat zij hun huidige werk als meer positief ervaren: als stille reserve hebben zij minder last van burn-out-symptomen, een betere werk-privébalans, meer controle over hun werktijden en meer autonomie.
- Onderzoeker Somers geeft aan dat werkgevers in de zorg er goed aan zouden doen om terugkerende zorgmedewerkers mee vrijheid te geven over hun werktijden. Dit kan met name helpen t.b.v. zorgpersoneel dat kleine kinderen thuis heeft of mantelzorger is. Nachtdiensten zijn dan extra belastend.
- Ook kan bij de het opleiden van nieuwe docenten meer aandacht uitgaan naar hun begeleiding. Met betere begeleiding vergroot je ook de kans om de nieuwe docenten te behouden.

Samenvatting 'Increasing the working hours of nurses and teachers: Evidence from a discrete choice experiment'

Maastricht University (30 oktober 2024)

- Doelstelling van het onderzoek: onderwijs en zorgpersoneel stimuleren om meer uren te werken, wordt vaak aangedragen als een manier om een de tekorten in de onderwijs- en de zorgsector te verkleinen. Dit onderzoek kijkt middels een experiment wanneer onderwijs- en zorgpersoneel bereidt zouden zijn meer uren te gaan werken.
- De onderzoekers hebben een keuze experiment gedaan waarbij zij het ondervraagde personeel twee hypothetische baanopties voorleggen die variëren in werklust en voorwaarden.
- De resultaten laten zien dat zowel onderwijs- als zorgpersoneel de hoge werkdruk als het meest negatieve onderdeel van hun werk ervaren. Ter compensatie zouden zij een loonsverhoging per uur vragen, waarbij opvalt dat leraren meer loonsverhoging vragen dan verpleegkundigen.

- Specifiek geven verpleegkundigen aan dat zij met name graag hun werktijd (meer) besteden aan patiënt-gerelateerde taken. Leraren geven aan dat voor hen het belangrijk is om tijdens hun werk ondersteuning te ontvangen van het team van collega's en de leiding.
- Verpleegkundigen werken liever 24 uur waar het gemiddelde rond de 26 uur ligt. Leraren geven aan het liefst tussen de 24 en 32 uur te werken waar het gemiddelde rond de 29 uur ligt. Wordt verpleegkundigen en leraren gevraagd meer te werken dan hun ideale aantal uren dan vragen zij een compensatie tussen de 1,99 euro en 2,10 extra per uur.
- In hoeverre zorg- en onderwijspersoneel bereidt is om meer te gaan werken hangt af van de werkgever en of die de werkomstandigheden kan verbeteren. Waarbij het verschil en effect in financiële prikkels bij zorgpersoneel en onderwijspersoneel ook laat zien dat maatwerk nodig is.

Datum
23 december 2024

Samenvatting 'The hidden reserve of nurses and teachers in the Netherlands'

Maastrichts University (14 november 2024)

Auteurs: M. Somers, L. Fleck, W. Groot en F. Merode

- Doelstelling van het onderzoek: inzage in de grootte van de stille reserve in de zorg- en onderwijssector en welke factoren kunnen bijdragen aan het opnieuw activeren van de stille reserve in deze sectoren.
- Nederland heeft een structureel tekort aan zorg- en onderwijspersoneel maar tegelijkertijd ook een grote stille reserve in beide sectoren. Die stille reserve is zowel significant bij fulltimers als parttimers. Als de groep parttimers zou besluiten om 36 uur te gaan werken dan zou het tekort zijn opgelost.
- Meer gaan werken is echter lastig in te regelen voor beide doelgroepen. Veel (voormalig) zorgpersoneel geeft aan dat dit niet mogelijk is, omdat zij bijv. ook naast hun werk informele zorg verlenen bijv. aan familie.
- Als redenen om niet terug te keren naar hun werk in het onderwijs en de zorg geeft de ondervraagde stille reserve aan dat zij hun huidige werk als meer positief ervaren, omdat: hun huidige werk minder emotionele en fysieke inspanning vraagt, er is een betere privé en werkbalans, ze hebben een beter salaris en meer autonomie.
- Het ondervraagde onderwijs- en zorgpersoneel dat nog wel werkt geeft aan, t.o.v. de respons van stille reserve, dat zij hun werk als meer interessant ervaren, tevreden zijn met de leer en ontwikkelmogelijkheden in hun werk en algehele werktevredenheid.
- De stille reserve her-activeren brengt ook een regionale uitdaging met zich mee: regio's waar een grotere vraag is naar personeel uit beide sectoren, hebben niet persé ook een stille reserve die in deze vraag kan voorzien. Dat maakt dat ook de werkdruk per regio sterk kan verschillen en daarmee ook de aantrekkelijkheid om weer voor het beroep te kiezen.
- Om het voor de stille reserve weer aantrekkelijk te maken om te werken in de zorg en het onderwijs geven de onderzoekers een aantal adviezen: verlaag de werkdruk, vergroot de mogelijkheden van en controle over de werkuren van het personeel, verhoog het salaris en geef het personeel meer autonomie.

Datum
23 december 2024